

CÔSÔVÔ TUYÊN BỐ ĐỘC LẬP VÀ HỆ QUẢ

PGS.TS. Vũ Dương Huân

Bộ Ngoại giao

Ngày 17/2/2008, tỉnh Cỗsôvô thuộc Cộng hòa Xecbi, một trong sáu nước cộng hòa thuộc Nam Tư cũ, được sự hậu thuẫn của Mỹ và nhiều nước Liên minh Châu Âu, đã đơn phương tuyên bố độc lập. Cỗsôvô có diện tích 7.200 km², bằng 1/3 diện tích nước Bỉ, tiếp giáp với Anbani và Maxedonia. Dân số khoảng 2 triệu người, trong đó 90% là người Anbani, mà hầu hết theo đạo Hồi, còn lại theo đạo Công giáo; 10% là người Xecbi theo đạo Chính thống. Thủ phủ là thành phố Pristina. Đây là tỉnh nghèo, bình quân đầu người khoảng 220 USD. Cả thế giới không bất ngờ về việc Cỗsôvô tách khỏi Xecbi. Dư luận thế giới phản ứng khác nhau đối với sự kiện trên. Việc tuyên bố độc lập đương nhiên có những tác động không nhỏ đối với khu vực, thế giới và đưa đến những hệ quả khôn lường. Những nội dung trên sẽ được phân tích trong bài viết này.

1. Vài nét về lịch sử

Theo kết quả khai quật khảo cổ học tiền sử, trước đây khu vực này là một hồ lớn. Từ đầu thiên niên kỷ thứ III trước Công nguyên, người gốc Anbani cổ đại, người Iliri và Thaci đã từng sinh sống ở đây. Vào đầu thế kỷ thứ II, người Anbani đã có mặt tại các vùng Dardanel và Maxedonia. Từ thế kỷ thứ

VI-VII người Slavơ (Xecbi) đầu tiên, cùng với người Vallachi và Digan đã đặt chân lên vùng đất này. Vào thời trung cổ, Cỗsôvô được gọi là “Cỗsôvô Polje”(Vùng đất của chim két). Trong thời gian giữa thế kỷ 12-15, vùng đất này thuộc Nhà nước Raska, đế chế của người Xecbi. Vào năm 1180, sau khi chiếm được nhiều vùng đất rộng lớn của đế chế Byzantine, đế chế Raska đã định đô ở Cỗsôvô. Chính Vua Dusan với biệt danh “người hùng mạnh” đã chọn Prizren, thành phố phía nam của Cỗsôvô làm kinh đô của đế chế. Vua Stephan Uros II (1282-1321) tuyên bố mình là vua của Xecbi, vua của Dioclea (nay là Môngtênêgrô), chủ nhân của cả Anbani và vùng bờ biển Adriatic. Như vậy, người Xecbi, Anbani, Crôatia đã cùng sống chung trong một vương quốc, cùng dưới một mái nhà.

Trong trận chiến tháng 6/1389 chống lại đế chế Ôttôman, Xecbi bị thất bại buộc phải rút khỏi hầu hết đất đai của vùng này. Năm 1690, quân đội của đế chế áo tiến qua biên giới của Cỗsôvô và đề nghị người Anbani, Xecbi, Bungari, Iliri và Maxedoan cùng chống lại quân Thổ. Người Xecbi đã nắm vai trò chủ đạo trong cuộc chiến chống quân Thổ giải phóng Cỗsôvô. Song đáng tiếc, sau chiến

trận, hầu hết lãnh thổ khu vực Ban Căng lại rơi vào tay người áo và người Xecbi một lần nữa lại buộc phải rời khỏi Côsôvô. Năm 1912, trước khi xảy ra Chiến tranh thế giới lần thứ Nhất người Xecbi đã chiếm lại Côsôvô.

Vào đầu thế kỷ 20 (theo điều tra dân số năm 1903), người Xecbi chiếm 45% dân số, còn người Anbani là 55%. Sau Đại chiến thế giới I, một số lượng lớn người Xecbi và Môntênêgrô kéo đến vùng đất này. Và sau Chiến tranh thế giới thứ II, người Xecbi lại bỏ Côsôvô ra đi, sang Bôxnia, Vojvodina và các khu vực khác. Sở dĩ người Xecbi phải rời Côsôvô do phân hóa giàu nghèo giữa hai tộc người. Người Anbani trở nên giàu có hơn do có của cải và tiền bạc từ nước ngoài gửi về.

Trong những năm Thống chế Titô lãnh đạo đất nước, mức sống của người Nam Tư lúc đó khá cao, cao hơn nhiều mức sống của Anbani, nên trong người gốc Anbani, vốn chiếm đa số ở Côsôvô, lại bùng lên tư tưởng hợp nhất với đất mẹ Anbani vì không thể sống chung với người Xecbi bởi lý do kinh tế. Cuối những năm 1960, những yêu sách đầu tiên của người Anbani là quy chế nước cộng hòa cho tỉnh của mình đã được đề xuất. Quốc hội Liên bang đã cho phép Côsôvô là tỉnh được hưởng quy chế tự trị. Sau khi Thống chế Titô mất năm 1981, tư tưởng ly khai lại có cơ hội trở dậy, mở đầu bằng các cuộc biểu tình của sinh viên.

Cùng với tư tưởng dân tộc, đòi ly khai của người Anbani là sự trở dậy tư tưởng dân tộc nước lớn của người Xecbi. Năm 1986

Viện hàn lâm Khoa học và Nghệ thuật Beograd đã khôi phục chủ nghĩa dân tộc Xecbi bằng việc lên án mạnh mẽ nạn phân biệt chủng tộc, mà người Xecbi là nạn nhân. Và Tổng thống Slobodan Milosevic đã dùng vấn đề Côsôvô phục vụ cho sự nghiệp của mình. Ngày 29/6/1989, phát biểu nhân kỷ niệm 600 năm thất bại của người Xecbi trước Ôttoman, Milosevic đã tuyên bố trước cuộc mittinh 1 triệu người rằng, sẽ bảo vệ danh dự bị bôi nhọ của họ. Những tuyên bố trên đã châm ngòi lửa xung đột.¹

2. Bối cảnh tuyên bố độc lập

Năm 1990, Tổng thống Milosevic đã hủy quy chế tự trị của Côsôvô và tháng 11/1991 người Anbani đã trả đũa bằng cuộc trưng cầu dân ý phi pháp về thành lập nước Cộng hòa Côsôvô. Tháng 5/1992, họ đã tiến hành bầu cử Tổng thống và Quốc hội. Những hành động trên đã bị Chính phủ Trung ương coi là bất hợp pháp. Như vậy, cùng một lúc ở tỉnh này tồn tại hai chính quyền: một do Trung ương chỉ định và một do người gốc Anbani bầu ra. Vị "Tổng thống" người Côsôvô là Ibrahim Rugova đã áp dụng chính sách bất bạo động chống lại người Xecbi. Cùng với những hoạt động ly khai ở Côsôvô là các cuộc chiến tranh ly khai liên tiếp xảy ra ở Slovenia, sau đó là Croatia, rồi Bosnia. Các thỏa thuận được ký kết, tình hình tạm lắng xuống. Người gốc Anbani đã chịu nhiều thiệt thòi nhất định trong các thỏa thuận Dayton 1995 chấm dứt chiến tranh ở Bosnia.

¹ Bạch Dương. *Kôsôvô: Một lịch sử đầy sự kiện*, <http://vnexpress,18/2/2008>.

Ông Milosevic đã thành công trong việc gạt vấn đề Côsovo khỏi các cuộc đàm phán. Rút kinh nghiệm của chiến lược bất bạo động, người gốc Anbani đã thành lập một nhóm vũ trang mang tên UCK để tiếp tục cuộc đấu tranh. Từ tháng 3/1998, các cuộc đụng độ giữa quân nổi dậy và lực lượng của Xecbi ngày càng tăng. Xecbi đẩy mạnh trấn áp. Vụ thảm sát người gốc Anbani ở Racak vào tháng 1/1999 trở thành giọt nước làm tràn cốc nước. Phương Tây đã lao vào cuộc. Hội nghị Rambouillet tại Paris đã được triệu tập nhằm áp đặt một giải pháp chính trị cho Côsovo, song không thành. Hàng trăm ngàn người gốc Anbani đã bị lực lượng vũ trang của Xecbi đuổi ra khỏi Côsovo.

Ngày 24/3/1999, NATO đã phát động một chiến dịch ném bom thô bạo chống Xecbi, một nhà nước độc lập, chủ quyền, thành viên Liên hợp quốc, vi phạm nghiêm trọng Hiến chương Liên hợp quốc với cái cớ là “ngăn ngừa cuộc khủng hoảng nhân đạo ở Côsovo”. Sau 78 ngày đêm tấn công quân sự tàn bạo chống Xecbi, Beograde đã buộc phải nhượng bộ. Ngày 10/6/1999, Hội đồng Bảo an Liên hợp quốc đã thông qua Nghị quyết 1244, tái khẳng định rằng Côsovo thuộc Xecbia và đòi tất cả thành viên Liên hợp quốc phải tôn trọng chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ của Xecbia; Tại Côsovo lực lượng của Xecbi được thay thế bằng lực lượng của Liên hợp quốc và NATO. Tỉnh Côsovo trở thành xứ bảo trợ của Liên hợp quốc. Tiếp đó, ngày 5/10/2000, Tổng thống Sloboda Milosevic bị lật đổ, phương Tây hy vọng thiết lập một chính quyền thân phương Tây ở

Beograde nhằm hòa giải người Anbani và Xecbi theo quan điểm của mình. Sau vụ Zoran Djindjic, chính khách thân phương Tây bị ám sát, hy vọng này đã bị dập tắt.

Đến tháng 3/2004 tình hình lại bùng nổ. Liên hợp quốc cố gắng kéo hai bên xích lại gần nhau. Các vòng đàm phán về Côsovo được tiến hành dưới sự chủ trì của đặc phái viên Liên hợp quốc, cựu Tổng thống Phần Lan Mati Atixari do Nhóm bộ tam gồm Nga - Liên minh Châu Âu - Mỹ bảo trợ. Các bên không đạt được bất cứ sự thỏa thuận nào. Xecbi chỉ chấp nhận dành cho Cosovo quy chế tự trị cao nhất, nhưng kiên quyết không chấp nhận Côsovo độc lập. Nga ủng hộ quan điểm của Xecbi và cảnh báo sẽ phủ quyết mọi nghị quyết của Hội đồng Bảo an Liên hợp quốc về Côsovo nếu không có thỏa thuận giữa Beograde và Pristina. Giải pháp của Xecbi là hợp tình, hợp lý, có tính đến lợi ích các bên. Côsovo đã không thể hiện thiện chí khi nhất quyết đòi độc lập. Đầu năm 2007, kế hoạch gửi Marti Atisarrri, đại sứ của Liên hợp quốc, đã bị Xecbi bác bỏ vì ông này chủ trương một nền độc lập dưới sự giám sát của cộng đồng quốc tế.

Nga đã cảnh báo rằng, tuyên bố độc lập của Côsovo sẽ gây nguy hại đến an ninh chung của châu Âu. Nếu Mỹ và Liên minh Châu Âu công nhận Côsovo độc lập, Nga sẽ công nhận khu vực tự trị của người Síp gốc Thổ ở miền Bắc Síp (Hiện mới chỉ có Thổ Nhĩ Kỳ công nhận). Ngày 14/2/2008, Tổng thống Nga V. Putin tuyên bố: Việc Côsovo tuyên bố độc lập và việc các nước công nhận nền độc lập đó là vi phạm luật quốc tế và bất

chấp luân thường đạo lý. Thủ tướng Xecbi V. Côtunixa trong tuyên bố ngày 12/2/2008 cũng khẳng định: Không cho phép Côsôvô tách khỏi Xecbi và Beograde đã có kế hoạch hành động đối phó. Các biện pháp bao gồm hạ mức quan hệ ngoại giao với các nước công nhận độc lập của Côsôvô; Tiến hành các thủ tục pháp lý kiện Côsôvô tại các tòa án quốc tế; Có thể phong tỏa kinh tế Côsôvô và cấm người Anbani từ tỉnh này nhập cảnh vào Xecbi... Tỉnh này rất phụ thuộc Xecbi về phương diện kinh tế. Hiện nay mỗi năm Xecbi xuất sang Côsôvô từ 200-250 triệu Euro hàng hóa, chiếm 70% lượng hàng hóa tiêu thụ ở đây; khoảng 28% khối lượng nhập khẩu của Côsôvô qua đường bộ của Xecbi. Trong trường hợp Xecbi ngừng cung cấp điện, 40% lãnh thổ Côsôvô sẽ chìm trong bóng tối. Ngoài ra, còn 60% trữ lượng nước ngọt của Côsôvô nằm ở hồ Gađivôa, nơi có 50.000 người Xecbi sinh sống, và toàn bộ hệ thống dẫn nước ngọt đến Côsôvô đều do người Xecbi vận hành².

Tổng thống Xecbi B. Tadić kêu gọi các chính trị gia, các nhà lãnh đạo nước này “bình tĩnh và kiềm chế” để duy trì sự thống nhất đất nước, bảo vệ toàn vẹn lãnh thổ. Tại trụ sở Liên hợp quốc, Đại sứ Xecbi đã đề nghị Hội đồng Bảo an họp khẩn cấp về vấn đề Côsôvô. Đề nghị đã nhấn mạnh việc Côsôvô đơn phương tuyên bố độc lập là vi phạm nghiêm trọng Nghị quyết của Liên hợp quốc năm 1999 đặt Côsôvô dưới sự quản lý của Liên hợp quốc và các lực lượng an ninh

của NATO, đồng thời đe dọa toàn vẹn lãnh thổ, chủ quyền của Xecbi. Ngày 14/2/2008, Chính phủ Xecbi thông qua nghị quyết khẳng định hành động đơn phương tuyên bố độc lập của Ban lãnh đạo người gốc Anbani là hành động ly khai trắng trợn và do đó không có giá trị pháp lý.

Các nước trong Liên minh Châu Âu đã có nhiều cuộc họp, song chưa nhất trí được lập trường về vấn đề Côsôvô. Đa số các nước trong Liên minh và Mỹ cho biết sẽ công nhận nền độc lập của tỉnh này, trừ Tây Ban Nha, Hy Lạp, Bungari, Síp, Xlovakia và Rumani vẫn kiên quyết phản đối.

Bất chấp cảnh báo của Xecbi và Nga, Côsôvô được Mỹ và nhiều nước Liên minh Châu Âu khuyến khích, ủng hộ cũng quyết tâm chuẩn bị cho việc tách khỏi Xecbi, tuyên bố độc lập. “Quốc hội” Côsôvô đã bầu lại ông Fatmir Sedju thuộc Liên đoàn Dân chủ Côsôvô (LDK) làm Tổng thống và ông Hashim Thaci Đảng Dân chủ Côsôvô làm Thủ tướng, phê chuẩn Chương trình Hành động của Chính phủ, mà trọng tâm là chuẩn bị tuyên bố độc lập.

3. Côsôvô tuyên bố độc lập và phản ứng của dư luận

Ngày 17/2/2008, tại phiên họp bất thường của “Quốc hội” Côsôvô, với 109 phiếu thuận đã thông qua Tuyên bố Độc lập, thành lập nhà nước Côsôvô “độc lập, có chủ quyền, dân chủ”, nhà nước có kiểm soát theo tinh thần đề xuất của đặc phái viên Liên hợp quốc Atisari, dưới sự giám sát của Liên minh Châu Âu, tách ra từ Cộng hòa Xecbia. 11 đại

² Minh Thành. *Côsôvô: nền kinh tế không thể độc lập*, báo Hà Nội mới, ngày 22/2/2008.

biểu thuộc các sắc tộc thiểu số, trong đó người Xecbia đã tẩy chay phiên họp. Tuyên bố độc lập sẽ có hiệu lực sau 120 ngày. Nội dung chính của Tuyên bố độc lập:

- Thể hiện ý nguyện của người dân Côsovo;

- Xây dựng một nhà nước dân chủ, đa sắc tộc, bảo vệ đa dạng văn hóa, bảo vệ người Xecbi thiểu số;

- Chào mừng việc Liên minh Châu Âu cử Phái bộ (EULEX) giúp Côsovo thực hiện tiến trình phát triển dân chủ và các kế hoạch của mình;

- Sẽ hợp tác với Liên hợp quốc, Liên minh Châu Âu; mục tiêu là gia nhập EU; kêu gọi NATO duy trì lực lượng giữ gìn hòa bình ở Côsovo.

Trên đường phố của thủ phủ Pristina, người dân reo hò mừng vui, còn chính quyền tổ chức các hoạt động chào mừng khắp mọi nơi.

Phản ứng của thế giới rất khác nhau.

- + *Xecbia*: Vài phút sau khi Côsovo tuyên bố độc lập, Thủ tướng Côtunixa đã lên án Côsovo đơn phương tuyên bố độc lập và khẳng định: Sẽ không bao giờ công nhận nhà nước bù nhìn do Mỹ lập ra; Sẽ tổ chức phản đối trên toàn quốc, biểu thị sự đoàn kết với người Xecbia ở Côsovo. Ông chỉ trích rất mạnh mẽ Mỹ chà đạp luật pháp quốc tế, đặt lợi ích quân sự và bạo lực lên trên luật pháp quốc tế, ép EU phớt lờ các nguyên tắc giá trị của chính mình.³ Ông cũng cảnh báo EU

phải chịu trách nhiệm về những hậu quả do Côsovo độc lập gây ra đối với châu Âu và trật tự thế giới, sẽ ngăn chặn Côsovo trở thành thành viên Liên hợp quốc, đã triệu hồi các đại sứ ở Mỹ, Pháp và Thổ Nhĩ Kỳ, tuyên bố không duy trì quan hệ bình thường với các nước này, sẽ tăng cường hiện diện của Xecbi tại 15% diện tích Côsovo do người Xecbia kiểm soát.

Tổng thống Tadic kêu gọi người dân Xecbia bình tĩnh, sẽ hành động trách nhiệm để hủy bỏ tuyên bố độc lập bất hợp pháp, không dùng bạo lực. Đảng Dân tộc kêu gọi biểu tình lớn để phản đối trên toàn quốc.

Ngày 22/2/2008, đã diễn ra các cuộc biểu tình lớn phản đối độc lập của Côsovo trên khắp đất nước, đặc biệt ở thủ đô Beograde. Đại sứ quán Mỹ và các nước đã công nhận độc lập Côsovo như Thổ, Bỉ, Canada, Croatia, các cửa hàng ăn nhanh Macdonal của Mỹ, ngân hàng Ý... đã bị tấn công.

- + *Liên bang Nga*: Bộ Ngoại giao ra tuyên bố yêu cầu họp khẩn cấp Hội đồng Bảo an Liên hợp quốc đã xem xét vấn đề Côsovo; bác bỏ tuyên bố độc lập, coi đây là hành động bất hợp pháp, kêu gọi Phái bộ Liên hợp quốc (UNMIK), Lực lượng Gìn giữ hòa bình coi tuyên bố độc lập là vô giá trị; khẳng định hoàn toàn ủng hộ nỗ lực chính đáng của Xecbi nhằm khôi phục toàn vẹn lãnh thổ của mình. Nga nhấn mạnh tuyên bố độc lập của Côsovo là vi phạm chủ quyền của Xecbia, Hiến chương Liên hợp quốc, đe dọa gia tăng bạo lực xung đột, căng thẳng tại Ban Căng;

³ Báo Quân đội nhân dân, ngày 23/2/2008.

cảnh báo các nước công nhận độc lập Côsovo là ủng hộ chủ nghĩa ly khai...

+ *Trung Quốc*: Người phát ngôn Bộ Ngoại giao Trung Quốc ngay ngày hôm sau đã tuyên bố nhấn mạnh: Hành động đơn phương của Côsovo có thể tạo ra một chuỗi hệ quả, ảnh hưởng tiêu cực nghiêm trọng đến hòa bình, ổn định trong khu vực Ban Căng, cũng như đối với nhận thức về việc xây dựng một cộng đồng đa sắc tộc tại Côsovo, mà Trung Quốc đặc biệt quan tâm. Việc giải quyết vấn đề Côsovo liên quan đến hòa bình và ổn định trong khu vực Ban Căng, những chuẩn mực cơ bản đang chi phối các mối quan hệ quốc tế, cũng như thẩm quyền và vai trò của Hội đồng Bảo an Liên hợp quốc. Trung Quốc luôn giữ lập trường rằng, cách tốt nhất để giải quyết vấn đề Côsovo là Xecbi và Côsovo đạt được một kế hoạch chấp nhận được đối với cả hai bên thông qua đàm phán trong khuôn khổ luật pháp quốc tế. Cộng đồng quốc tế nên tạo thuận lợi cho việc này. Đồng thời, Trung Quốc cũng cảnh báo, có thể Đài Loan sẽ công nhận độc lập của Côsovo, cho rằng Đài Loan chỉ là bộ phận của Trung Quốc không có quyền, tư cách làm việc đó⁴.

+ *Mỹ*: Ngày 17/2/2008, người phát ngôn Bộ Ngoại giao nói: “Mỹ ghi nhận việc Côsovo tuyên bố độc lập, kêu gọi cộng đồng dân cư tại Côsovo bình tĩnh”. Trước đó trong chuyến thăm Tandania, Tổng thống Bush nêu rõ: “Mỹ ủng hộ Côsovo độc lập có giám sát”.

Ngày 18/2/2008, Ngoại trưởng C. Rice thông báo: Mỹ đã chính thức công nhận Côsovo.

+ *Liên minh Châu Âu*: Bộ trưởng Ngoại giao EU họp khẩn cấp ngày 18/2/2008, thảo luận vấn đề công nhận Côsovo, song không đạt được nhất trí chung. Người phát ngôn kêu gọi khu vực Ban Căng bình tĩnh, không khiêu khích. Một số thành viên EU khẳng định: sẽ công nhận độc lập của Côsovo như Anh, Đức, Pháp, Ý. Một số nước như Hungari, Séc, Xlovakia tỏ ra thận trọng. Tuy nhiên, có lẽ đa số các nước EU sẽ công nhận nền độc lập của Côsovo. Chỉ có Síp, Tây Ban Nha, Rumani, Hy Lạp khẳng định sẽ không công nhận nền độc lập của Côsovo. Đảng Công nhân xã hội cầm quyền ở Tây Ban Nha cho rằng, tuyên bố độc lập gây tổn hại đến hòa bình ở khu vực, tạo tiền lệ nguy hiểm cho các khu vực đang tồn tại chủ nghĩa ly khai. Ngoại trưởng Tây Ban Nha khẳng định: Chúng tôi sẽ không công nhận hành động đơn phương của Côsovo vì không tôn trọng luật pháp quốc tế và không hợp pháp...⁵ EU đã triển khai việc cử phái đoàn gồm 2.000 cảnh sát giữ gìn hòa bình và nhân viên tư pháp đến Côsovo.

+ *NATO*: Đại diện NATO lập tức kêu gọi các bên bình tĩnh và kiềm chế và khẳng định rằng 16.000 binh sỹ giữ gìn hòa bình của khối này sẽ tiếp tục đảm bảo an ninh trong khu vực.

+ *Nhật Bản*: Tỏ ra thận trọng, để ngỏ khả năng công nhận Côsovo.

⁴ Tin A Bộ Ngoại giao, ngày 19,20,21./2/2008.

⁵ Tin A Bộ Ngoại giao, ngày 19/2/2008.

+ *Hội đồng Bảo an Liên hợp quốc*: Chỉ sau vài giờ sau khi Côsovo tuyên bố độc lập, Hội đồng Bảo an đã họp khẩn cấp theo yêu cầu của Nga. Bảy thành viên phương Tây là Bỉ, Pháp, Ý, Anh, Croatia và Mỹ cho rằng Hội đồng Bảo an không thể nhất trí tương lai Côsovo, do vậy an ninh, ổn định của Côsovo phải được đảm bảo thông qua EU và NATO. Đại sứ Nga tại Liên hợp quốc khẳng định: Nghị quyết 1244 của Hội đồng Bảo an và các văn bản liên quan khác phải được thực thi dưới sự lãnh đạo của Phái bộ Liên hợp quốc ở Côsovo (UNMIK), theo đó “khẳng định tuyên bố độc lập của Côsovo là vô giá trị”. Nghị quyết 1244 dành cho Côsovo “quyền tự trị lâu dài” dưới chủ quyền của Xecbia và bố trí phái bộ Liên hợp quốc và Lực lượng Giữ gìn hòa bình do NATO đứng đầu. Theo yêu cầu của Nga và Xecbia, Hội đồng Bảo an đã có cuộc họp khẩn cấp nữa vào ngày 18/2/2008.

+ *Các nước Không liên kết*: Những nước không có vấn đề ly khai, theo đạo Hồi đa số sẽ công nhận độc lập của Côsovo. Các nước có vấn đề ly khai sẽ không công nhận độc lập của Côsovo. Ví dụ Apganixtan, Malaixia đã và sẽ công nhận Côsovo, còn Xrilanca thì cho rằng hành động trên vi phạm Hiến chương Liên hợp quốc, đe dọa hòa bình thế giới, tạo ra một tiền lệ khó quản lý.

+ *Thái độ của Việt Nam*: Phát biểu tại cuộc họp tham vấn khẩn cấp của Hội đồng Bảo an Liên hợp quốc ngay sau khi Côsovo tuyên bố độc lập, Đại sứ nước ta tại Liên hợp quốc, đại diện tại Hội đồng Bảo an Lê Lương Minh nhấn mạnh: Việt Nam đã luôn kiên trì

quan điểm cho rằng, bất cứ giải pháp nào cho Côsovo, kể cả quy chế tương lai cũng phải phù hợp với nguyên tắc cơ bản của luật quốc tế. Hiến chương Liên hợp quốc và các điều khoản trong Nghị quyết 1244 của Hội đồng Bảo an đã được các bên liên quan chấp nhận, trong đó khẳng định tất cả các nước thành viên Liên hợp quốc cam kết tôn trọng chủ quyền, toàn vẹn lãnh thổ của CHLB Nam Tư (trước đây), mà nước kế thừa là CH Xecbia. Việt Nam cho rằng, việc Côsovo tuyên bố độc lập là không thực hiện đúng Nghị quyết 1244, chỉ làm căng thẳng thêm tình hình Côsovo và khu vực Ban Căng. Việt Nam kêu gọi các bên kiềm chế và ngăn chặn bạo lực, yêu cầu UNMIK bảo vệ dân thường và nhân viên Liên hợp quốc.⁶ Ngày 18/2/2008, trả lời câu hỏi của phóng viên, người phát ngôn Bộ Ngoại giao nêu rõ: Việt Nam ủng hộ giải quyết vấn đề Côsovo theo Nghị quyết 1244 của Hội đồng Bảo an đã được sự đồng ý của các bên. Nghị quyết 1244 đòi hỏi giải pháp chính trị cho cuộc khủng hoảng. Cần thực sự có sự tự quản cho Côsovo, đồng thời cần xem xét đầy đủ các nguyên tắc về chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ của CH Xecbi và các nước khác trong khu vực.

Việc Côsovo đơn phương tuyên bố độc lập là không thực hiện đúng Nghị quyết 1244 của Hội đồng Bảo an, làm căng thẳng thêm tình hình ở Côsovo và khu vực Ban Căng.⁷

Tóm lại, trong vấn đề Côsovo tuyên bố độc lập có 4 loại lập trường khác nhau như sau:

⁶ Báo Nhân dân, ngày 20/2/2008.

⁷ Báo Hà Nội mới, ngày 19/2/2008.

- *Lập trường phản đối*, kiên quyết bác bỏ việc ly khai và không công nhận nền độc lập của Cỗôvô. Đó là quan điểm của Xecbi, Liên bang Nga, Tây Ban Nha, Hy Lạp, Sip... Xecbi không thể thừa nhận việc làm vi phạm quyền thiêng liêng của một quốc gia có chủ quyền là độc lập, chủ quyền, toàn vẹn lãnh thổ. Lập trường của Nga cũng dễ hiểu. Nga không thể chấp nhận việc Mỹ và phương Tây thu hẹp khu vực ảnh hưởng của Nga ở Ban Căng. Cộng hòa Xecbi là đồng minh của Nga. Nga kiên quyết bảo vệ, ủng hộ lập trường của Xecbi. Bảo vệ lập trường của Xecbi là bảo vệ chính mình. Mặt khác, việc Cỗôvô ly khai sẽ gây hệ quả xấu đối với Tresnhia, một nước cộng hòa tự trị của Nga, đã từng đòi ly khai. Hơn nữa, là nước lớn trên thế giới và khu vực, Liên bang Nga không cho phép bị Mỹ và phương Tây qua mặt.

Các nước khác phản đối độc lập của Cỗôvô như Trung Quốc, Tây Ban Nha, Xrilanca... do lo ngại việc ly khai của Cỗôvô sẽ tác động xấu đến tình hình nước mình do có những vấn đề tương tự.

- *Tán thành và ủng hộ Cỗôvô độc lập*. Đó là lập trường của Mỹ, Đức, Pháp, Ý, Úc, Anh, nhiều nước cộng hòa thuộc Nam Tư cũ, các nước Hồi giáo... Đây là điều kiện thuận lợi đối với Mỹ và phương Tây thu hẹp ảnh hưởng của đối thủ của mình là Nga. Mặt khác, Cỗôvô tách khỏi Xecbia cũng là nhằm tiếp tục làm suy yếu Xecbi - đồng minh của Nga. Ngoài ra, với việc xử lý dứt điểm vấn đề Cỗôvô, các nước EU hy vọng xóa bỏ được một điểm gây mất ổn định tiềm tàng ở Ban

Căng. Còn lập trường các nước Hồi giáo là thể hiện tinh thần đoàn kết đạo Hồi.

- *Lập trường chờ đợi*. Đó là thái độ của Nhật, Ai Cập, Indônexia... Họ tiếp tục theo dõi, chờ đợi và có lẽ sớm hay muộn sẽ công nhận Cỗôvô. Đây là lập trường của đa số thành viên Liên hợp quốc.

- *Loại quan điểm thứ tư*. Đó là lập trường của Việt Nam và nhiều nước khác, gần với quan điểm của loại thứ nhất. Các bên cần tiếp tục đối thoại, căn cứ vào nguyên tắc của luật quốc tế, Hiến chương Liên hợp quốc đặc biệt là Nghị quyết 1244 của Hội đồng Bảo an Liên hợp quốc.

4. Hậu quả của việc Cỗôvô tuyên bố độc lập

Việc Cỗôvô được Mỹ và nhiều nước phương Tây ủng hộ đơn phương tách khỏi Cộng hòa Xecbia và tuyên bố độc lập đã và đang tạo ra những hậu quả quốc tế to lớn, tai hại.

Thứ nhất, Việc Cỗôvô tuyên bố độc lập sẽ tạo ra một tiền lệ nguy hiểm đối với độc lập chủ quyền, toàn vẹn lãnh thổ của các quốc gia. Điều đó được nhấn mạnh trong tuyên bố của nhiều chính khách, của nhiều nước. Các nước Nga, Trung Quốc, Tây Ban Nha, Hy Lạp, Xrilanca, Slovenia coi việc Cỗôvô tách khỏi Xecbia là "tiền lệ nguy hiểm", đặc biệt đối với những khu vực đang tồn tại chủ nghĩa ly khai và khu vực Ban Căng đầy bất ổn. Nga dọa sẽ xem xét lại chiến lược với hai nước cộng hòa tự trị thuộc Grudia là Aphkadia và Nam Ocetin. Lãnh đạo Hạ viện, Thượng viện Nga tuyên bố:

“Phải xây dựng hình thức quan hệ mới với các quốc gia tự tuyên bố độc lập trong khu vực lợi ích đương nhiên của Nga, trước hết là trong không gian hậu Xô viết”⁸. Tây Ban Nha “lo ngại người dân ở miền Bắc và vùng Catalonia sẽ noi gương Côsovo làm điều tương tự”. Xlovakia, Rumania lại lo lắng Côsovo sẽ khuyến khích cộng đồng gốc Hungari tại hai nước này nổi dậy lập quốc gia riêng hoặc đòi tăng quyền tự trị. Hy Lạp nhấn mạnh nguy cơ cộng đồng gốc Anbani ở Ban Căng, đặc biệt ở Maxedonia và Môtênégro sẽ đòi thành lập một đại Anbani hiện tại. Quốc đảo Síp thì á ngại hơn với tấm gương Côsovo, không chừng nước này sẽ mất đi phần phía Bắc do người gốc Thổ Nhĩ Kỳ đang sinh sống, đang ly khai. Tại Xcôtlen thuộc Anh quốc, Đảng Dân tộc cầm quyền có ý định trưng cầu dân ý đòi độc lập cho vùng này vào năm 2010. Vùng Phlăngđơ nói tiếng Hà Lan ở miền Bắc nước Bỉ cũng chưa từ bỏ yêu cầu hưởng quyền tự trị lớn hơn. Ngoài ra, còn các điểm nóng âm ỷ như Tranxnitrie (Mônđôva), Tresnhia (Nga), Tây Tạng (Trung Quốc), Achê (Indonexia), Kebech (Canada)...cũng chịu tác động ghê gớm của vấn đề Côsovo ly khai khỏi Cộng hòa Xecbi.

Đặc biệt nghiêm trọng là phản ứng Đominô Côsovo đã làm bùng mong muốn ly khai của chính người Xecbia ở Nam Tư cũ. Cộng hòa Xproxca lại là lãnh thổ đầu tiên đã ra quyết định trưng cầu dân ý về việc tách khỏi Cộng hòa Boxnia-Hecxegovina chỉ vài ngày sau khi Côsovo tuyên bố độc lập. Đây

là một trong hai nước cộng hòa, chiếm 31% trong tổng số 3,8 triệu dân của Cộng hòa Boxnia-Hecxegovina. Ngày 21/2/2008 Nghị quyết được đa số nghị sỹ người Xecbia nhất trí nêu rõ: “Trường hợp LHQ và EU công nhận Côsovo độc lập, Quốc hội của Cộng hòa Xproxca có quyền tổ chức một cuộc trưng cầu dân ý để xem xét quy chế của mình”. Từ lâu các nhà lãnh đạo của Cộng hòa Xproxca liên tục đòi quyền tự trị lớn hơn. Đã có nhiều tổ chức kêu gọi biểu tình đòi quyền tách khỏi Boxnia-Hecxegovina, sáp nhập với “Đất mẹ” - Cộng hòa Xecbi. Boxnia-Hecxegovina đang rơi vào tình trạng bất ổn và dễ bị tan rã.⁹

Mỹ là nước đầu tiên phê phán hành động này của Xproxca. Đại sứ Mỹ tại Boxnia khẳng định: Boxnia là quốc gia có chủ quyền, độc lập. Toàn vẹn lãnh thổ của Boxnia là thực tế không thể chối cãi được. Còn EU thì nhấn mạnh: Xproxca không có quyền ly khai khỏi Boxnia-Hecxegovina. Điều nực cười là chính Mỹ và EU đã khuyến khích Côsovo tuyên bố độc lập. Và chính tấm gương Côsovo độc lập đã khích lệ người Xecbi ở Boxnia-Hecxegovina đòi ly khai.

Việc Côsovo tuyên bố độc lập, cộng đồng người Xecbia ở tỉnh tự trị này cũng sẽ không ngồi yên và không loại trừ khả năng họ cũng sẽ ly khai khỏi quốc gia vừa tuyên bố ra đời để sáp nhập với Cộng hòa Xecbia.

⁸ Báo Quân đội Nhân dân, ngày 20/2/2008.

⁹ Linh Oanh: *Hệ lụy đầu tiên từ việc Côsovo ly khai*, Báo Quân đội nhân dân, ngày 27/2/2008; *Boxnia bên bờ vực thẳm*, Thông tấn xã Việt Nam: Tham khảo đặc biệt, 19/2/2008.

Thứ hai, Hậu quả lớn khác của việc Cỗsôvô tuyên bố độc lập là luật pháp quốc tế bị thách thức nghiêm trọng.

Đã từ lâu Cỗsôvô đã thuộc chủ quyền của Nam Tư cũ, nghĩa là thuộc Cộng hòa Xecbi. Nghị quyết 1244 của Hội đồng Bảo an Liên hợp quốc (6/1999) cũng khẳng định: Cỗsôvô là lãnh thổ tự trị thuộc chủ quyền của Xecbi. Mỹ và một số nước phương Tây đã vi phạm nghiêm trọng Hiến chương Liên hợp quốc, vi phạm độc lập, chủ quyền, toàn vẹn lãnh thổ của một quốc gia độc lập, có chủ quyền và là thành viên Liên hợp quốc. Một lần nữa luật pháp quốc tế bị coi thường, bị chà đạp nghiêm trọng để phục vụ lợi ích một số nước.

Thứ ba, Cỗsôvô tuyên bố ly khai sẽ làm cho quan hệ giữa Nga, Xecbia.. với Mỹ và nhiều nước phương Tây, những nước ủng hộ ly khai trở nên căng thẳng hơn, phức tạp hơn. Nga và các đồng minh chắc chắn sẽ không từ bỏ lập trường của mình. Mỹ và các nước phương Tây cũng không lùi bước. Vấn đề Cỗsôvô độc lập sẽ là vấn đề nóng, gây tranh cãi không chỉ trong diễn đàn Liên hợp quốc, EU và ở nhiều diễn đàn quốc tế khác.

Triển vọng tình hình sẽ như thế nào? Vấn đề Cỗsôvô là một vấn đề vốn đã phức tạp từ lâu. Đây là vấn đề lịch sử, lại có yếu tố dân tộc, tôn giáo. Vấn đề càng trở nên rắc rối khi có sự can thiệp của các nước lớn, có lợi ích chồng chéo. Vì vậy, việc giải quyết vấn đề này không thể một sớm, một chiều. Dân dân sẽ có nhiều nước công nhận độc lập của Cỗsôvô, thậm chí đa số nước trên thế

giới, song Cỗsôvô không thể trở thành thành viên của Liên hợp quốc vì Nga, Trung Quốc đều có quyền phủ quyết và sẽ không thay đổi lập trường của mình./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Hương Giang: *Cỗxôvô trước thời điểm nhảy cảm*, Báo Nhân Dân, ngày 17/2/2008.
2. Linh Oanh: *Hệ lụy đầu tiên từ việc Cỗxôvô ly khai*, Báo Quân đội nhân dân, ngày 27/2/2008.
3. Lâm Phương: *Sẽ tạo nên hiệu ứng Đôminô trên phạm vi toàn cầu*, Báo Hà Nội Mới, ngày 19/2/2008.
4. Minh Thành: *Cỗxôvô-Nền kinh tế không thể độc lập*, Báo Hà Nội Mới, ngày 22/2/2008.
5. *Bôxnia bên bờ vực chiến tranh*, Tham khảo đặc biệt, ngày 19/2/2008.
6. *Xung quang việc Cỗxôvô tuyên bố độc lập*, Tham khảo đặc biệt, ngày 20/2/2008.
7. *Xecbia với vấn đề độc lập của Cỗxôvô*, Tham khảo đặc biệt, ngày 23/2/2008.
8. *Xung quanh sự kiện Cỗxôvô*, Tham khảo đặc biệt, ngày 23/2/2008.
9. Tin A, Bộ Ngoại giao, ngày 18-23/2/2008.
10. *Kosovo face economic challenges*, CNN, 19/2/2008.
11. Mạng Wikipedia, Google.